

Indicatoren kwaliteit & impact

Noord- Holland

Indicatoren kwaliteit & impact

Inhoudsopgave

Inleiding: Inspanningen en waarde van vier jaar Veiligheid Voorop	03
1. Samenhang, kennisontwikkeling en blijvend verbeteren	05
2. Samen op in Acut	09
3. Actie-overleg	12
4. Gezamenlijke aanpak Huiselijk geweld door VT & ZSM	20
5. Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling	30
Bijlage 1: Landelijke context	35
Bijlage 2: Overzicht indicatoren	41
Bronnen	45

Inleiding: Inspanningen en waarde van vier jaar Veiligheid Voorop

Deze rapportage gaat over vier jaar Veiligheid Voorop: de ontwikkelagenda om de vroegtijdige samenwerking in de samenloop van zorg en straf bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling te versterken.

De samenwerking van OM, politie, Raad voor de Kinderbescherming, 3RO en Veilig Thuis is geen doel op zich. Het doel is meer veiligheid voor (potentiële) slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling. Maar zoals het Verweij-Jonker Instituut laat zien in haar rapport *Een Kwestie van Lange Adem* is samenwerking tussen de betrokken organisaties wel een cruciale factor om dat doel te bereiken.

Wat hebben de samenwerkingspartners in die tijd aan inspanningen moeten leveren en wat hebben ze aan waarde kunnen realiseren uit de verbeteracties van Veiligheid Voorop?

Het gaat om de volgende verbeteracties: Samen op in Acut (hoofdstuk 2), Actie-overleg (hoofdstuk 3), Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM (hoofdstuk 4) en Samenwerken bij strafbare kindermishandeling (hoofdstuk 5).

Juist de praktische samenhang in “de loop van de zaak” versterkt de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarom beginnen we daarmee (hoofdstuk 1). In hoofdstuk 1 komt ook de kennisopbouw en aansturing via het ‘lerend netwerk’ van de Regionale Netwerken Zorg Straf aan de orde.

In bijlage 1 is een nadere toelichting te vinden op vorm en doel van de verbeteracties van Veiligheid Voorop (“de landelijke context”). Zie voor meer informatie over de verbeteracties en de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop: <https://vng.nl/artikelen/veiligheid-voorop-programma-ghnt>.

Het gaat in deze rapportage niet om kwantificering van de opbrengst en investeringen in Veiligheid Voorop in de zin van een “harde p*q-berekening”. Vanuit het idee van een andere resultaatverantwoording (“anders verantwoord”) gaat het om:

- *Inzichtelijkheid* in benodigde inzet en inspanningen
- *Plausibiliteit* en *waarde* van resultaten (*value case* in plaats van *business case*)
- *Transparantie* van verbetermogelijkheden en leereffecten.

Met andere woorden: we willen inzichtelijk maken hoe (kwantitatieve) inzet en (kwalitatieve) opbrengst van de verbeteracties tot elkaar in verhouding staan. Ze moeten de samenwerkingspartners helpen hun werk beter te doen door de netwerksamenwerking te verbeteren. De rapportage is opgebouwd aan de hand van steeds drie elementen per verbeteractie:

<i>Ontwikkelinspanningen</i>	Wat is nodig om de verbeteractiviteit door te voeren?
<i>Uitvoeringsinspanningen: meer en minderwerk</i>	Wat is nodig om de verbeteractiviteit uit te voeren? Levert dat in het werkproces meer- of minderwerk op?
<i>Waarde</i>	Hoe laat de praktijk zien of de verbeteractie goed werkt?

Deze rapportage wil bijdragen aan een lerende en zich voortdurend verbeterende praktijk. Een kapstok bieden om in de regio verdere stappen te zetten, met impact op 'goed werk' en het daarmee verder terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dat kan door een eventueel vervolg op deze rapportage te beleggen bij het Regionaal Netwerk Zorg Straf (RNZS), om 1) tot verbetervoorstellen te komen en 2) te laten zien welke inspanning nodig is om de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop goed in de haarvaten van elke samenwerkingspartner te laten doordringen én wat dat oplevert.

1. Samenhang, kennisontwikkeling en blijvend verbeteren

1.1 Ontwikkelingsspanningen

“We zijn wel van: laten we beginnen. We willen de vroegtijdige samenwerking gewoon in het werk vormgeven, niet aan de hand van verschillende projectgroepen, of als aparte trajecten.”

In Noord-Holland is de ontwikkelagenda Veiligheid Voorop (VV) veelal opgepakt aan de hand van **pilots**. Dat VT Kennemerland een **eigen 24-uurscrisisdienst** heeft, maakt die subregio een geschikte biotoop voor pilots, vooral als het gaat om Samen op in Acut en het Actie-overleg (in Noord-Holland gericht op het thema (ex-)partner stalking). Ook de Samenwerking bij Strafbare Kindermishandeling krijgt daardoor voor een belangrijk deel vorm aan de hand van de ervaringen in Kennemerland.

Het starten met pilots is **laagdrempelig** en wordt ervaren als onderdeel van en op een andere manier omgaan met **regulier werk**. In die zin heeft Veiligheid Voorop van de organisaties geen ontwikkelingsspanningen gevraagd die zonder Veiligheid Voorop niet aan de orde zouden zijn geweest. De pilots vergen monitoring, om leereffecten te benoemen en te kijken wanneer de pilot kan worden uitgebreid naar andere subregio's, of tot regulier proces kunnen worden.

“Het zijn pilots en het is een Ontwikkelagenda, maar aan de andere kant is het ons reguliere werk en moeten we dus sowieso voortdurend kijken hoe we dat zo goed en efficiënt mogelijk inrichten.”

In oktober 2021 zijn tussen VT, politie en OM **samenwerkingsafspraken** bij geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) opgesteld, als ‘doorvertaling’ van de landelijke Ontwikkelagenda (zie Uit de Praktijk 1.1).

Op het gebied van de tijdelijk huisverboden bestond in Noord-Holland al een praktijk van **gezamenlijke workshops, trainingen en leersessies** met de HoVJ's, de basisteams en VT. Op basis van die praktijk is nu vanuit de politie een plan in de maak om op het bredere terrein van zorg en veiligheid meer gezamenlijk tussen politie en de partners in Veiligheid Voorop op de werkvloer te leren en ervaringen uit te wisselen. Dat zal in elke subregio van Noord-Holland op maat worden ingevuld. De VT's leveren verder een bijdrage aan de **HG-training** voor de basisteams van de politie.

Uit de praktijk 1.1: Samenwerkingafspraken VT, politie, OM, oktober 2021

<i>Werkproces</i>	<i>Landelijk product</i>	<i>Lokaal product/ actie</i>
Strafbare KM	Samenwerken bij strafbare kindermishandeling (VV)	Routekaart: samenwerken bij vermoedens van strafbare kindersmishandeling
Samen op in Ac uut	Toolkit Samen op in acuut (VV)	Pilots team IJmond (informeel) en team Alkmaar/Hoorn (formeel in ontwerpfase)
HG door VT & ZSM	Inzet VT op ZSM (landelijk ZSM) & Gezamenlijke aanpak HG met VT & ZSM (VV)	Routekaart Huiselijk Geweld (ZSM Noord-Holland, versie maart 2019)
Afstemmingsoverleg casusniveau	Motorkapoverleg & Actie-overleg (VV)	Pilot IJmond: Actieoverleg ex-partner stalking & Pilot Alkmaar of Hoorn Actieoverleg HG

In het afspraken-document komen de volgende ervaren knelpunten in de samenwerking VT-politie aan de orde:

- Zorgmeldingen over jeugd worden niet altijd door VT aangenomen of doorgezet naar het lokale veld.
- Politie belt nog lang niet altijd bij elke HG/KM-melding met acute onveiligheid naar VT om samen af te stemmen welke interventie nodig is in het kader van de veiligheid.
- In de praktijk is VT niet altijd tevreden over de snelheid en inhoud van de VT-meldingen.
- In de praktijk is de politie niet tevreden over de frequentie en inhoud van de terugkoppeling van VT naar politie.

Bron: Notitie BASIS OP ORDE, Samenwerkingsafspraken VT (KEN, NHN, ZAWA), Politie (Eenheid Noord-Holland), OM (Noord-Holland) bij geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA), oktober 2021.

1.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

De vraagstukken rond **informatiedeling** zijn uiteraard ook in Noord-Holland aan de orde. De VV-organisaties werken in verschillende systemen (en de VT's kunnen bijvoorbeeld niet in elkaars systemen werken als ze in ZSM voor elkaar waarnemen) en er is geen gemeenschappelijke bron van informatie voor acties en voortgang. Dat kost niet alleen extra registratietijd als iets moet worden aangeleverd, het vergt alertheid om informatie door te geven en toe te lichten en dat maakt de informatievoorziening (deels) afhankelijk van persoonlijke alertheid en beschikbaarheid.

Een andere belangrijke ervaring in de vroegtijdige samenwerking is de **relatie tussen de steeds betere samenwerking in het reguliere werk en nut en noodzaak van aparte overlegstructuren** en dan gaat het met name om de **samenhang tussen Samen op in Acuuut en het Actie-overleg**.

Aan de hand van een pilot in IJmond is de ervaring dat het Actie-overleg steeds minder nodig is als de lijnen steeds korter worden en de samenwerkende organisaties elkaar steeds beter in een vroeg stadium weten te vinden. De eerste ervaringen zijn dat er dan eenvoudigweg steeds minder casuïstiek te bespreken is in een vast Actie-overleg, omdat die casussen al in het dagelijkse werk gezamenlijk worden opgepakt. Dat vergt uiteraard multidisciplinair overleg, maar dat hoeft dan geen aparte status en vaste tijden meer te kennen.

Tenslotte is een belangrijke ervaring dat het hebben van een **eigen 24uurs-crisisdienst door VT Kennemerland** de kwaliteit van de samenwerking sterk verhoogd (de verbeteracties van Veiligheid Voorop 'landen beter').

In de praktijk is er (uiteraard) nog veel te winnen in de samenwerking, er worden nog veel knelpunten ervaren (zie Uit de Praktijk 1.1.). Aan de hand van de pilots wil de regio dat verbeteren, waarbij leidend is dat medewerkers elkaar steeds beter kennen, elkaars expertise beter inschakelen en steeds meer zien dat vroegtijdige samenwerking werkt in de praktijk.

“Elkaar kennen is key.”

Het werken met pilots heeft als voordeel dat de regio kan ondervinden wat wel en niet werkt in het verbeteren van de vroegtijdige samenwerking. Dat is winst. De resultaten daarvan moeten vervolgens in het reguliere werk terecht komen. Het RNZS wordt gezien als de goede plek om dat vorm te geven. Maar de ervaringen is dat het niet vanzelf gaat en er (externe) capaciteit bij het RNZS voor nodig is.

“We hebben een netwerktrekker nodig. Als we het aan de organisaties zelf overlaten, dan komt de klad erin. Door de krapte in de capaciteit die iedereen ervaart gaat de waan van de dag dan voor het implementeren van Veiligheid Voorop.”

1.3 Waarde

Het **Regionaal Netwerk Zorg Straf** heeft een vrij lange aanloop van het zoeken naar de eigen rol gehad. *“Die zit vooral in het goed ondersteunen van de uitvoering en verbinding met GHNT leggen. Oftewel: **wat maakt de praktijk werkend?** Maar de vraag is: hoe geef je dat dan goed vorm? Hoe borgen we verbeteracties en hoe vertalen we het papier van Veiligheid voorop naar de praktijk? We hebben in het RNZS nog geen jaarplan met acties en beoogde prestaties. Als we dat realiseren, hebben we een goede stap gezet.”*

Het vorm geven aan de praktijk krijgt in het RNZS steeds vaker vorm aan de hand thematisch-inhoudelijke sessies, bijvoorbeeld over Samen op in Acut, met een gast uit een ander RNZS om ervaringen te delen en te spiegelen. Dat kan een basis vormen om de **pilots te verbreden**. Nu is de feitelijke ontwikkeling van Veiligheid Voorop nog enigszins beperkt tot pilots.

*“**Nut en noodzaak van RNZS: we bespreken de samenhang tussen de acties van Veiligheid Voorop en het is nodig om dat gezamenlijk te overzien. Dat is een meerwaarde van het RNZS. Ondanks dat het nog steeds ook zoeken is naar onze positie als netwerk, helpt het om de verbeteringen in de praktijk door te voeren.**”*

Een belangrijke inhoudelijke opbrengst van de pilots in de afgelopen jaren is dat zeker in crisissituaties de **‘mindset’ zich inmiddels richt op vroegtijdige samenwerking tussen vooral VT, politie en OM**. Zoals gezegd heeft vooral de crisisdienst in Kennemerland daar een pionierende rol in kunnen spelen. Maar *“bij politie en OM is die slag gemaakt. Het is niet meer zo dat het primaire doel is om iets ‘in het strafrecht te trekken’. Die samenwerking op zorg én straf groeit.”*

Die groei is nog voor een belangrijk deel afhankelijk van het ‘onderhoud’ van het elkaar steeds beter kennen en opzoeken door medewerkers van verschillende organisaties. Dat vraagt continu aandacht.

*“**Vaak heb je aan de bestaande werkstructuren genoeg. Alle organisaties in Veiligheid Voorop hebben een duidelijke taak en we hebben telefoon, we kunnen elkaar vinden. Je kan dat pragmatisch maken, je hoeft niet overal een projectgroep voor op te richten. Maar dan moet je nieuwe mensen daar steeds in meenemen.**”*

2. Samen op in AcuuT

2.1 Ontwikkelinspanningen

In de Samen op in AcuuT pilot in IJmond heeft de crisisdienst van VT Kennemerland bij ter plaatse gaan van de politie altijd telefonisch contact met de politie (zie Uit de Praktijk 2.1). Verder heeft VT een **vaste werkplek op het politiebureau**. In eerste instantie is geprobeerd daar een vaste bezetting op te roosteren, maar dat is losgelaten. Het bleek beter te werken om de werkplek beschikbaar te hebben en het van de actualiteit in de crisisdienst af te laten hangen of een VT-medewerker gebruik maakte van die plek. Dat is dan zijn of haar eigen keuze. In de praktijk wordt er vooral gebruik van gemaakt nadat er een incident heeft plaatsgevonden, om het werk dat daarmee samenhangt op het politiebureau af te kunnen maken. Politie en VT Kennemerland willen deze werkwijze opschalen naar andere bureaus in de subregio.

“We zorgen met de VT-werkplek op het politiebureau voor nabij contact en korte lijntjes. Groter dan dat is het eigenlijk niet. Maar het werkt.”

In Noord-Holland Noord zijn al afspraken tussen VT en politie om bij een incident **telefonisch contact** te leggen. Er start in mei 2022 een **pilot** met basisteam Alkmaar, waarbij (tijdens kantooruren) VT op verzoek van de politie mee ter plaatse gaat bij een incident.

2.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

Doordat er voor VT Kennemerland geen roostering van de aanwezigheid op het politiebureau is gemaakt, maar er flexibel gebruik wordt gemaakt van de werkplek aan de hand van de actualiteit van het werk, vergt dat geen meerwerk. De vroegtijdige samenwerking gaat mee in het lopende werk van de crisisdienst. Dat geldt ook voor de afspraken in Noord-Holland-Noord, waar gewerkt wordt met de reguliere telefonische bereikbaarheid. De ervaringen van de pilot uit 2022 moeten uitwijzen of er sprake gaat zijn van meerwerk.

Uit de praktijk 2.1: Crisisdienst Kennemerland (situatie 2021)

In (onder andere) de politie basisteam IJmond is de Crisisdienst van Veilig Thuis Kennemerland dag en nacht bereikbaar en inzetbaar. Zij zijn telefonisch bereikbaar voor overleg over situaties waarin direct of indirect gevaar dreigt en mogelijk een crisisinterventie nodig is. De Crisisdienst rukt niet alleen uit voor Veilig Thuis, maar ook voor ketenpartners zoals bijvoorbeeld de Jeugd en Gezinsbeschermers en het CJG.

Als basisteam IJmond een zorgelijke melding binnenkrijgt over huiselijk geweld of kindermishandeling, dan belt de politie altijd met de Crisisdienst van Veilig Thuis. De Crisisdienst bekijkt welke informatie over het gezin al bekend is en denkt mee of directe inzet ter plaatse noodzakelijk is van Veilig Thuis.

De politie en de Crisisdienst maken ter plaatse samen een inschatting van de veiligheid op basis van de informatie die zij beschikbaar hebben en maken afspraken over de interventies die nodig zijn om de acute veiligheid te herstellen. Denk aan het aanhouden van de verdachte, het inzetten van spoedhulp, het plaatsen van betrokkenen in crisisopvang en crisispleegzorg, blijf plaatsingen of het indienen van een spoedverzoek voor een kindbeschermingsmaatregel.

De Crisisdienst is ingekocht voor 0 tot 23-jarigen, maar trekt ook samen op met de politie als de situatie acuut onveilig is voor volwassenen en een huisverbod wordt overwogen. De politie en de Crisisdienst werken er naar toe om gezamenlijk de inschatting te maken of een huisverbod nodig is om de veiligheid te herstellen.

In het weekend werken medewerkers van de Crisisdienst regelmatig op het politiebureau in Beverwijk zodat sneller beoordeeld kan worden of het nodig is om samen ter plaatse te gaan. Ook draagt het bij aan de afstemming voorafgaand aan of na afloop van een incident.

Omdat de Crisisdienst onderdeel is van Veilig Thuis Kennemerland, is er een efficiënte overdracht van informatie vanuit de acuut onveilige situatie naar de veiligheidsbeoordeling en de opvolging van de melding. In de regio Kennemerland kan tevens gebruik gemaakt worden van het Multi Disciplinair Centrum Kindermishandeling (MDCK). In dit centrum kan onder andere direct een topteen-onderzoek worden uitgevoerd als er sprake is of vermoedens zijn van letsels.

Bron: Praktijkbeschrijvingen Samen op in acuut 2020 – 2022, LNZZ

2.3 Waarde

De ervaringen in IJmond zijn goed, als het gaat om de 'zachte' samenwerkingsfactoren: de collegialiteit groeit, medewerkers vinden elkaar sneller, politie en VT bellen elkaar vaker. Maar dat is nog een gevoelsmatige opbrengst. Voornemen is de werkwijze uit te breiden naar heel Kennemerland.

*“Loopt het altijd gesmeerd? Nee. Hadden we er als VT soms eerder bij gehaald kunnen worden?
Ja. Kunnen we het daar goed over hebben?
Ja. Soms is het gebrek aan kennis of tijd bij de politie. Maar het groeit nog steeds.”*

3. Actie-overleg

3.1 Ontwikkelinspanningen

Al kort na de zaak Humeyra en na enkele heftige zaken van (ex-)partner stalking in de IJmond startte op initiatief van medewerkers een **'Actiegericht Overleg Ex-partnerstalking'** (zie Uit de Praktijk 3.1). Dat past goed bij de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, die in dezelfde periode tot stand kwam.

“Zorg voor goede verbinding. Hoe vroeger je weet wat er speelt en afstemt wat je kan doen om de veiligheid te garanderen, hoe beter.”

Het RNZS heeft de pilot 'geadopteerd', om ervan te leren met het oog op de andere regio's en basisteams. In 2022 is de pilot geëvalueerd (zie Uit de Praktijk 3.2).

Uit de praktijk 3.1: Actie-overleg (ex-) partnerstalking regio IJmond

“Laten we gewoon beginnen en kijken wat het oplevert.” Zo startte Marco Bouwman, operationeel expert bij politie IJmond, een paar jaar geleden samen met Veilig Thuis en het Openbaar Ministerie Noord-Holland het actieoverleg (ex-) partnerstalking in de regio IJmond. Het was kort na het rapport over de zaak Humeyra die werd doodgeschoten door haar stalker. Er moest een beter samenwerking komen tussen de verschillende organisaties die bij een stalkingszaak betrokken zijn.

Judy van der Zwan (Politie), Marco Bouwman (Politie),
Marieke van de Griend (OM), Eline van Zalm (VT)

Wekelijks kijkt Judy van der Zwan, coördinator huiselijk geweld bij de politie, in de systemen naar zaken waar het SASH-screeningsformulier (screeningsinstrument voor stalkingszaken) een gemiddelde of hoge score heeft opgeleverd. “Zijn er spullen vernield, heeft de verdachte affiniteit met wapens of is er sprake van middelengebruik? Doodsangst bij slachtoffers, dat is meteen een rode vlag. Bij een lage score laten we de zaak bij de wijkagent en monitoren we. Vanaf een gemiddelde score schalen we op en bespreken we de zaak met Veilig Thuis en het OM. Waar nodig sluiten de Raad voor de Kinderbescherming en reclassering aan.”

Voortdurend Stalkingszaken komen in allerlei vormen voorbij. Wat ze vaak met elkaar gemeen hebben, is dat het ingewikkelde zaken zijn. Waarbij niet bij alle organisaties dezelfde informatie binnenkomt. Zo krijgt de politie meldingen over overlast, heeft Veilig Thuis signalen vanuit hulpverleners in een gezin of staat het OM met een verdachte op zitting vanwege meerdere vernielingen. Marieke van de Griend, beleidsmedewerker bij het Openbaar Ministerie: “Het gaat vaak om voortdurende meldingen en delicten die je echt mét elkaar moet blijven volgen. Om uiteindelijk de juiste beoordelingen over veiligheid en afdoening te kunnen doen.”

Gedragsaanwijzing Zo ook in één van de zaken die ze gezamenlijk in het actieoverleg bespraken. Waarbij een man zijn ex-partner en haar familie had lastiggevallen. Niet op hele heftige manieren. Zo maakte hij geregeld kleine geldbedragen over naar zijn slachtoffer, vergezeld van allerlei vervelende teksten. Het stalken leek inmiddels gestopt en aangezien de verdachte geen

strafblad had, zou de zaak op ZSM worden afgedaan met een OM-afdoening. Judy: “Toen kregen wij informatie dat hij inmiddels opnieuw veertien bankstortingen met teksten had gedaan. Wij hebben toen snel de officier van justitie informatie kunnen meegeven over het voortduren van de meldingen. Door deze info is de zaak alsnog voor de politierechter gebracht en kreeg de verdachte een gedragsaanwijzing.” Een gedragsaanwijzing kan bestaan uit een contact- of een locatieverbod. Bij overtreding kan de verdachte onmiddellijk worden aangehouden. “Het is een goed instrument om te voorkomen dat het opnieuw misgaat”, zegt Marieke. Daarnaast hield Veilig Thuis contact met het slachtoffer en deed haar een hulpverleningsaanbod.

Juiste beslissing Doordat het actieoverleg goed zicht heeft op alle meldingen over stalking, kunnen ze collega’s voorzien van extra informatie om goede vervolgbeslissingen te nemen. Daar zit de kracht van het actieoverleg, aldus Marco. “We weten nu van elkaar veel beter wat de ander doet en stemmen dat af. Anders is iedereen voor zich bezig. En doordat we steeds met dezelfde gezichten aan tafel zitten, leren we elkaars taal spreken. We hoeven niet steeds opnieuw uit te leggen wat de ander wel of niet kan.”

Doorverwijzen Ook Veilig Thuis ziet veel voordelen aan het actieoverleg. Eline van Zalm, medewerker Veilig Thuis Kennemerland team IJmond en aanspreekpunt voor politie en OM over stalkingszaken: “We zien bij Veilig Thuis nu veel meer de mogelijkheden van de samenwerking in deze zaken. Bijvoorbeeld doordat de OM-vertegenwoordiger in ons actieoverleg de officier op ZSM informeert over de mogelijkheid van een gedragsaanwijzing met bepaalde voorwaarden voor deze verdachte.” Medewerkers van Veilig Thuis gaan steeds vaker met de politie mee naar een Stopgesprek met een verdachte. Om zowel de verdachte aan te spreken op zijn gedrag en te motiveren voor behandeling. “Als ik zie dat mijn teamleden vroegtijdig contact hebben opgenomen met de politie, vervolgens meegaan op Stopgesprek en de verdachte laten inzien dat er ondersteuning mogelijk is om dit gedrag te veranderen. Dan vind ik dat mooie successen”. Binnenkort

verschijnt de evaluatie van het actie-overleg. Dan moet ook duidelijk worden of dit overleg, dat als een pilot begon, wordt voortgezet. Marco: “Bij alle zaken die we bespraken, kunnen we nu in ieder geval zeggen dat we met z’n allen het maximale hebben gedaan wat we konden. De verbinding met elkaar en de korte lijntjes die we nu hebben, dat is de grootste winst.”

Bron: Straf met Zorg nieuwsbrief Nr.11, 29 november 2021 Openbaar Ministerie. <https://om.foleon.com/my-first-group/nieuwsbrief-straf-met-zorg-editie-11/samen-werken-wij-aan/>

3.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

Belangrijke bevinding in de pilot was dat het loonde om met **vaste medewerkers** te werken. Dat bevordert de korte lijnen en het snel opbouwen van vertrouwen en een effectieve werkrelatie en het stelt de organisaties in staat te leren wat de gevolgen voor de organisaties zijn en wat helpt om vroegtijdig casuïstiek op te pakken.

Het Actie-overleg startte tweewekelijks, maar er bleken minder zaken te zijn dan op basis van de ervaring was verwacht, waarop de **frequentie naar eens per maand** ging. Daarmee kwam de **vraag op of het Actie-overleg nog nodig was**. Of was de vroegtijdige samenwerking te borgen zonder een apart overleg? Dat medewerkers elkaar kennen en dat er vaste contactpersonen zijn, maakt de lijnen kort en daardoor kan er in het reguliere werk al veel gezamenlijk worden opgepakt. Die vraag is nog niet beantwoord.

Een zorg in de praktijk bleek de **overdracht naar het lokale veld** vanuit VT. De overdracht werd door de deelnemers aan het Actie-overleg als snel in het proces ervaren, waarbij de informatieoverdracht kwetsbaar is vanwege het gebruik van verschillende systemen (zie hoofdstuk 1) en de afstemming tussen zorg en straf lastiger wordt (vanwege ervaren verschil in kennisniveau daarover in het lokale veld).

“We hebben geen gemeenschappelijk informatiesysteem. Plan, acties en voortgang en plan staan niet in een gezamenlijk bronsysteem, zoals bij de Zorg- en Veiligheidshuizen het geval is. Iedereen heeft zijn eigen systemen en voor het OM is het zelfs zo dat zolang er geen parketnummer is, een casus daar niet centraal geregistreerd staat.”

In de pilot is vastgesteld hoeveel tijd het Actie-overleg kost. Een casus vraagt bijvoorbeeld gemiddeld tussen de vijftien en dertig minuten bespreking in het Actie-overleg. Dat is relatief kort, omdat er al veel afstemming is gedaan in het traject daarvoor, in de acute fase. Het Actie-overleg wordt **ervaren als regulier werk, niet als meerwerk**. *“Want zonder Actie-overleg moet je die afstemming ook zoeken, dat maakt niet uit.”*

3.3 Waarde

De pilot in IJmond is inmiddels afgerond (september 2021), maar het Actie-overleg gaat door en wordt inhoudelijk verbreed. Tijdens de pilot is aan de hand van casuïstiek gemonitord wat de pilot opleverde. *“De winst van de pilot is voor iedereen duidelijk: mensen weten elkaar beter te vinden en dat contact is gewoon heel belangrijk. Je kan beter werk leveren in de keten.”* De kennis bij VT over ex-partner stalking nam toe.

“We zien dat er winst is behaald op korte lijnen en op samenwerking. En dan zie je dat casussen eerder konden worden afgesloten, omdat de stalking is gestopt door vroegtijdig ingrijpen. Voor zover we nu kunnen nagaan is dat effect duurzaam en treedt er weinig herhaling op. Dus dat is in de praktijk winst.”

De overdracht van het Actie-overleg naar het lokale veld en naar ZSM is een zorg. Dat geldt vanwege de samenhang ook vanuit Samen op in Acut, oftewel van het eerste acuter stadium naar het vervolg. Dat heeft zoals gezegd vooral te maken met de **(versnipperde) informatieoverdracht**.

IJmond is maar één van de vier basisteams in Kennemerland. Het RNZS wil 2022 gebruiken om aan de hand van de ervaringen in IJmond de **vroegtijdige samenwerking in Samen op in Acut en het Actie-overleg te verbreden naar de hele regio** Kennemerland en naar de twee andere VT-regio's.

De volgende stap voor IJmond zou zijn om de kennis over de vroegtijdige samenwerking die nu vooral zit bij de crisisdienst te verbreden naar alle teams bij VT. En ook niet-crisisdienst-medewerkers de mogelijkheid te creëren om op het politiebureau te werken, als dat nuttig en nodig is. Het idee is dat vervolgens in heel Kennemerland door te voeren.

Uit de praktijk 3.2: Ervaringen uit de pilot Ex-partner stalking IJmond

Gestart met OM, VT Kennemerland en politie. Later uitgebreid met RN en RvdK, agenda afhankelijk en in elk geval bereikbaar voor ophalen informatie. Incidenteel namen andere partijen deel als een casus daarom vroeg (bijvoorbeeld jeugdzorg).

- Lage instroom (10 zaken)
- Overleg als positief ervaren door deelnemers.
 - Meerwaarde de vaste deelnemers. Elkaar leren kennen en daarmee elkaars (organisatorische) ruimten kennen.
 - Buiten het overleg kan snel tot actie worden overgegaan, ook bij nieuwe casuïstiek.
 - Vroegtijdig informatie bijeen brengen en daarop acties vaststellen.
- Vaste deelnemers maakt overleg kwetsbaar. Geen (zeer beperkt) back up in geval uitval door ziekte of verlof.
- Geen vaste structuur van aanmelden.
- Overgrote deel van de behandelde casussen door politie ingebracht.
- Vastleggen gemeenschappelijke Plan van Aanpak:
 - Er is geen gemeenschappelijk systeem waarin dit kan. Deelnemers registreerden nu in eigen mappen, niet toegankelijk voor anderen.
 - Voor de voortgang en monitoring van de gemeenschappelijke inzet, wordt een registratiesysteem als noodzakelijk ervaren. Zeker als de caseload groeit.
 - Er is geen format voor het Plan van Aanpak. Is wel wenselijk.
- Geen voorzitter. Dit werd gemist; iemand die de agenda beheert en het overleg voor zit.
- Opvolging in de keten is kwetsbaar. Niet overal is er het besef wat de invloed is van eigen gedrag op een veiligheidsplan. Bijvoorbeeld: informatie wordt niet op het juiste moment en/of actief gedeeld in de keten. Hechtenis wordt opgeheven, maar hoe wordt dit gedeeld in de keten tussen organisaties? Dit is niet geborgd.
- Vraag vanuit deelnemers: plaats overleg in de werkprocessen. In relatie tot MDA, ZSM en ZVH... Daaraan gekoppeld welk type casuïstiek past in het overleg? Zeker als zou worden uitgebreid met andere HG thema's.
- Overleg zou uit vaste kern van OM, VT en politie moeten bestaan. RN en RvdK beschikbaar voor leveren informatie en in uitzonderingsgevallen om deel te nemen aan het overleg."

Bron: interne evaluatie pilot Actie-overleg IJmond

Uit de praktijk 3.3: Grip houden op slepende zaken

Tekst: Saskia Bogaart, Slimme Content

Meer samenwerken vanuit hetzelfde blikveld als het gaat om huiselijk geweld: hoe doe je dat in de praktijk? In de regio IJmond richtten ketenpartners als pilot het Actiegericht Overleg IJmond (AGO) op om hieraan concrete invulling te geven. Judy van der Zwan, coördinator op casussen huiselijk geweld en stalking bij de politie Kennemerland, en Marieke van de Griend, interventiespecialist en beleidsmedewerker jeugd en discriminatie bij het Openbaar Ministerie (OM), vertellen wat deze manier van samenwerken oplevert aan de hand van een geanonimiseerde casus.

Als in 2021 de eerste melding van huiselijk geweld binnenkomt bij de politie, basisteam IJmond, weet Judy nog niet dat dit uitmondt in een casus die haar tot op de dag van vandaag bezighoudt. De uit Oost-Europa afkomstige Kristina* is met haar pasgeboren baby op de arm haar huis ontvlucht, nadat zij zou zijn geslagen door haar partner Arie*. De politie komt ter plaatse, maar ziet geen letsel. De eerste melding bij Veilig Thuis is een feit, de hulpverlening neemt het over.

Steeds meer partijen betrokken

Maar al snel ligt het weer op het bordje van de politie als de aangiftes zich opstapelen. Van Arie's kant herhaaldelijk, bijvoorbeeld vanwege onttrekking van het ouderlijk gezag. Van Kristina's kant meerdere malen, vanwege bedreiging en stalking. Inmiddels zijn naast politie en Veilig Thuis ook het OM, de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) en de Koninklijke Marechaussee betrokken. Terwijl Kristina op een locatie in Amsterdam is ondergebracht, begint Arie hulpverleners lastig te vallen. Zijn taalgebruik wordt agressiever, het aantal bedreigingen neemt toe. Uit een Screening Assessment for Stalking and Harassment (SASH) door de politie Amsterdam blijkt dat het risico gemiddeld is – omdat Kristina in de opvang zit.

Eerder en beter in beeld

'Op dat moment werd het mijn casus, nam ik het over van de politie in Amsterdam', vertelt Judy. 'De bedreigingen waren zo heftig, het gedrag van Arie zo vervelend dat ik besloot de casus in te brengen in het AGO.' Binnen het AGO draait het om hulpverlening, maar ook wordt gekeken naar opsporing, vervolging en berechting. Het AGO is speciaal bedoeld voor casussen die (nog) niet zwaar genoeg voor het Zorg- en Veiligheidshuis, maar wel zorgelijk en slepend. In het AGO zitten vaste medewerkers van politie, OM, Veilig Thuis, de RvdK en de reclassering. En dat biedt voordelen.

Voordelen AGO

Marieke: 'Iedereen in het AGO heeft vanuit zijn eigen functie en organisatie specifieke expertise. Door die kennis voor elkaar beschikbaar te maken,

profiteren we er allemaal van.' Judy: 'Als ik snel iets moet weten over een casus, bel ik bijvoorbeeld Marieke om te horen wat het OM doet. Of ik leg contact met de medewerker van Veilig Thuis zodat er snel een gedragswetenschapper ingezet kan worden. Die korte lijntjes maken dat je actiegericht kunt zijn.'

Juist bij zaken die weleens snel escaleren, zoals in het geval van Kristina en Arie, is het belangrijk dat iedereen op de hoogte is van de actuele situatie, benadrukt Marieke. Zo zorgt zij ervoor dat de officier van justitie tijdens zitting niet alleen hoeft af te gaan op wat er op papier staat, maar op de hoogte is van de meest recente details. 'En neemt het OM een beslissing op ZSM? Dan neem ik contact op met de officier die op dat moment dienst heeft op ZSM. Om informatie over te brengen, maar ook om te wijzen op de mogelijkheid van een gedragsaanwijzing.'

Bij langsepende zaken zoals de casus van Arie en Kristina raken allerlei instanties betrokken. Van het Landelijk Expertise Team Jeugdbescherming (LET JB) tot lokale hulpverleningsinstanties. 'Er is altijd wel iemand binnen het AGO die zo'n organisatie kent en er een lijntje mee heeft. Dat kan ook weleens helpen. Als je iemand aan wilt melden voor een bepaald hulptraject bijvoorbeeld. Je krijgt dingen sneller gedaan doordat je gebruikmaakt van elkaars netwerk.'

Gezamenlijk plan van aanpak

Binnen het AGO wordt besloten in te zetten op drie sporen: veiligheid voor Kristina, een omgangsregeling met het kind en hulp voor Arie vanwege zijn agressie. De wijkagent, de reclasseringsambtenaar, de jeugdbeschermer: iedereen die in gesprek gaat met Arie moet het echter bezuren. Het levert opnieuw een stroom aangiftes op van bedreiging. 'Het werd snel duidelijk dat wat we hadden uitgestippeld, niet ging werken', zegt Marieke. Het gevolg? De casus is zo complex geworden dat wordt opgeschaald naar het Zorg- en Veiligheidshuis. De leden van het AGO verhuizen mee naar dit bredere overleg, zodat geen kennis over de casus verloren gaat.

Zaken blijven in beeld

In het verleden werden Judy en Marieke weleens moedeloos van zaken als die van Arie en Kristina. Judy: 'Dan werd je weer gebeld, maar kon je zo weinig. Had de recherche het te druk. Maar voor slachtoffers van stalking – vaak hele kwetsbare mensen – zijn het geen kleinigheden. Het AGO biedt de kans voor een regiemomentje. Om samen zo'n casus aan te vliegen. Dankzij het AGO blijven zaken die anders onder de radar waren gekomen in beeld. Voorkomen we dat we na een tijdje als er ineens weer na elkaar 30 meldingen binnenkomen, van voren af aan kunnen beginnen. We houden elkaar scherp wat dat betreft.'

Het kan nog beter

Het AGO werkt, daar zijn Judy en Marieke van overtuigd. Toch zijn er ook aandachtspunten. Hoe meet je bijvoorbeeld de effecten van de aanpak van het AGO? 'Dat is niet goed in kaart te brengen. Of in cijfers te vertalen. Terwijl bestuurders daarmee te overtuigen zijn van het nut van het AGO', aldus Judy. Een ander punt is dat systemen onderling niet op elkaar zijn aangesloten. Marieke: "Hoe slaan we gemaakte afspraken op? Nu doet iedereen dat in zijn eigen systeem. Een ondersteuner die dit voor alle partijen zou bijhouden op een centrale plek: dat zou winst zijn. Zeker als deze werkwijze over meerdere basisteams wordt uitgerold.' Zolang het AGO echter niet geformaliseerd is, zien Judy en Marieke dat nog niet zo snel gebeuren.

En Arie en Kristina? Arie zit momenteel vast, maar de feiten zijn vermoedelijk niet ernstig genoeg voor een langere gevangenisstraf. Dat betekent dat Judy en Marieke zich opnieuw zullen buigen over de vraag hoe voor Kristina een veilige constructie te bieden als Arie weer als vrij man rondwandelt. Judy: 'Dit is zo'n stalkingscasus die niet ophoudt en ook niet gaat ophouden. Je moet dus een vinger aan de pols houden.'

*Niet haar/zijn echte naam

4. Gezamenlijke aanpak Huiselijk geweld door VT & ZSM

4.1 Ontwikkelinspanningen

Begin 2020 startte in de regio een pilot voor de samenwerking van de drie VT's met ZSM. De ambitie daarbij was de werkwijze uit Rotterdam over te nemen. Maar de kaders voor de samenwerking bleken in aanloop naar de pilot niet duidelijk genoeg. Met een projectleider is dat vervolgens vormgegeven.

“In aanloop naar de pilot kregen we niet goed duidelijk wie er nou overzicht had, wie er stuurde op wat er nou wel of niet kon. We werkten vanuit een innovatie-gedachte: laten we creatief zijn en kijken wat er lukt. Maar dat past niet goed bij de juridische kader van ZSM. Daardoor voelde het alsof we op regionaal niveau het wiel aan het uitvinden waren. Omdat ZSM een landelijk proces is en VT vanuit haar wettelijke taken werkt zou je een meer landelijk gedreven werkproces verwachten.”

De pilot is aangestuurd door een ketenbrede stuurgroep Noord-Holland voor VT op ZSM. De uitwerking van het werkproces lag bij een werkgroep VT op ZSM. De evaluatie van de pilot biedt een belangrijke bron van empirische informatie over hoe de samenwerking van VT en ZSM werkt. In Uit de Praktijk 4.1 t/m 4.5 wordt de evaluatie van de pilot daarom uitgebreid weergegeven.

Na de pilot is de werkwijze doorgezet. De ZSM-monitor is niet rechtstreeks voor de VT-medewerker inzichtelijk, maar de benodigde informatie op de zaken met een HG-label komt via de politie. De ambitie was oorspronkelijk dat VT dezelfde status zou krijgen als 3RO bij ZSM, zodat VT ook pro-actief zou kunnen adviseren op zaken die geen HG-label hebben, maar waar sprake zou kunnen zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling. Maar zolang VT geen landelijke partner van ZSM is, is dat niet mogelijk.

4.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

Er is een rooster gemaakt voor de aanwezigheid van de drie VT's, waarbij de VT-medewerkers voor de andere twee VT's waarnemen bij ZSM. Omdat de VT-medewerkers niet in de informatie-systemen van de andere VT's kunnen, wordt dat betiteld als een “pleister-plak-proces”. De informatie-deling bij de VT's onderling gaat telefonisch, waarbij ad hoc naar een beschikbare medewerker wordt gezocht.

“Ik ben afhankelijk van een VT-medewerker die ik aan de telefoon krijg. In mijn eigen VT-organisatie kan ik uiteraard zelf in het systeem en dan kan ik bij ZSM veel beter werk leveren.”

Voor de VT's betekent het werken op ZSM **meerwerk** (zie Uit de Praktijk 4.1). Daarbij spelen niet alleen de mogelijk aanvullende werkzaamheden een rol (omdat VT niet zelf in de verdachtenmonitor kan kijken, moet informatie worden uitgevraagd bij ketenpartners), maar ook de aanwezigheid op ZSM zelf. VT-medewerkers met een eigen caseload kunnen op de 'stille momenten' aan hun eigen zaken werken, maar dat geldt uiteraard niet voor de VT-medewerkers zonder eigen caseload. Voor het zijn de stille momenten wachttijd.

Uit de praktijk 4.1: Pilot in Noord-Holland januari – maart 2020

In een pilot begin 2020 is de samenwerking op HG door VT & ZSM vormgegeven.

Aanpassingen naar aanleiding van de pilot

“Het voorstel en de nieuwe werkwijze is tot stand gekomen door een actiegericht onderzoek uit te voeren: in de maanden januari 2020 tot en met maart 2020 is er door de drie Veilig Thuis organisaties meegewerkt op de ZSM. ... Doel van de opdracht was om met partners op de ZSM te komen tot een werkwijze waarin Veilig Thuis een plek krijgt in het ZSM-proces.” Dat leidde tot een routekaart Huiselijk Geweld en ZSM (zie Uit de Praktijk 4.2)”

Meer en minderwerk in de pilot

“Bij het deel waarbij een VT-melding is verzocht, heeft Veilig Thuis nog voor een deel extra werk gegenereerd. Er waren namelijk zaken waarbij inhoudelijk wel een VT-melding nodig was, terwijl deze nog niet door het basisteam gemaakt was. Deze werkzaamheden zijn weergegeven als ‘VT-melding verzocht en informatie geleverd voor de afdoening’. Dit is dus wel extra werk dat voortvloeit uit het aanwezig zijn op de ZSM. Echter het werk dat hierin gedaan wordt, valt uiteindelijk via de registratie van Veilig Thuis (een geregistreerde melding) ook binnen de reguliere begrotingen.”

“De andere werkzaamheden zijn aanvullend doordat Veilig Thuis op de ZSM aanwezig is en partners gebruik maken van de kennis en kunde van medewerkers van Veilig Thuis. Dit zijn de werkzaamheden vanuit de ZSM niet-vast en de werkzaamheden ten behoeve van het checken of iemand

bekend is bij Veilig Thuis, waar het uiteindelijk geen huiselijk geweld zaak blijkt.”

“Dat betekent dat er per jaar ongeveer 40% van de tijd van VT aanvullend op de begroting gefinancierd moet worden voor de werkzaamheden die voortvloeien uit het aanwezig zijn op de ZSM.”

De inschatting naar aanleiding van de pilot is dat het bij een bezetting van zeven dagen in de week, veertien uur per dag (7x14) gaat om in totaal 2,8 fte voor de drie VT's gezamenlijk. Op basis van de 40% aanvullende werkzaamheden, zou het dan gaan om een netto-investering van € 93.865 op jaarbasis aan extra arbeidskosten.

Bron: Evaluatie jan – maart 2020 samenwerking ZSM en Veilig Thuis bij huiselijk geweldzaken, Ilse Hofland, 5 mei 2020

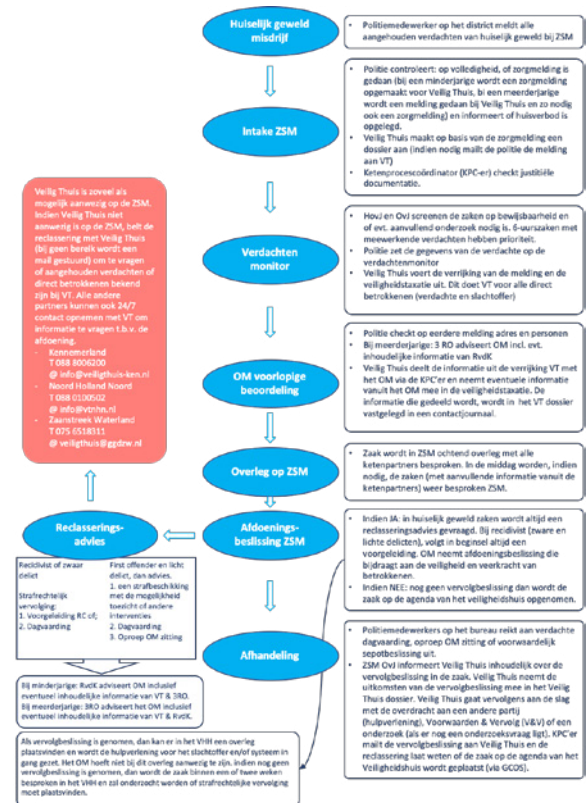
In de praktijk gaat het om twee of drie zaken per dag met een HG-label, voor heel Noord-Holland. De vraag is of dat een fysieke aanwezigheid op ZSM rechtvaardigt. De ZSM-medewerkers ervaren de aanwezigheid van VT als positief (zie Uit de Praktijk 4.3) en het werken op afstand in de coronatijd liet zien dat een fysieke aanwezigheid een betere inhoudelijke bijdrage van VT mogelijk maakt.

“Soms kan een VT-medewerker iets zien van in een ander zaak wat wijst op huiselijk geweld of kindermishandeling. Maar eigenlijk mogen we die informatie dus niet zien. Terwijl ik vaak vanuit ervaring zie dat bijvoorbeeld een vernieling kan wijzen op huiselijk geweld. Maar officieel kan ik die meerwaarde dus niet leveren nu.”

Naar schatting (op basis van de pilot) gaat het bij volwaardig meedraaien op ZSM in Noord-Holland om een **netto-investering** van 2,8 fte bij een bezetting van zeven dagen per week en veertien uur per dag (7x14) op ZSM (zie Uit de Praktijk 4.1).

Uit de praktijk 4.2: Routekaart Noord-Holland nav de pilot (mei 2020)

Bijlage 3 Voorstel routekaart ZSM huiselijk geweld met Veilig Thuis

Bron: Evaluatie jan – maart 2020 samenwerking ZSM en Veilig Thuis bij huiselijk geweldzaken, Ilse Hofland, 5 mei 2020

Tijdens dit onderzoek (voorjaar 2022) is de discussie over de juridische (on)mogelijkheden van gegevensdeling in de samenloop van zorg en straf volop gaande. Dat zorgt op korte termijn voor onduidelijkheid of de samenwerking door VT en ZSM in Noord-Holland voorlopig moet worden gepauzeerd. Dat moet in de loop van het jaar duidelijk worden.

Uit de praktijk 4.3: Voorbeeldcasuïstiek uit de pilot Noord-Holland januari – maart 2020

“**Voorbeeld 1** Meneer wordt aangehouden, nadat zijn minderjarige zoon aangifte heeft gedaan van mishandeling. Het basisteam van de Politie is druk met de zaak, omdat de aangifte van de zoon opgenomen moet worden, meneer en zijn vrouw gehoord moeten worden en ook de minderjarige dochter gehoord moet worden.

Op ZSM wordt vanuit Veilig Thuis gekeken in het dossier, waarbij blijkt dat deze mensen bekend zijn naar aanleiding van twee eerdere meldingen. De eerste melding betrof psychische problemen van moeder, hierop heeft Veilig Thuis onderzoek gedaan en deze zorgen werden niet bevestigd. In de tweede melding ging het om ruzie tussen mevrouw en haar zoon, waarbij mevrouw ongelukkig viel en haar bovenarm brak.

Op ZSM is vanuit de Hulpofficier van Justitie (HOVJ) op verzoek van Veilig Thuis, aan het basisteam verzocht een VT-melding in te sturen. Deze VT-melding kwam dezelfde dag. Zo kon ook bij Veilig Thuis op basis van deze melding een dossier geopend worden. Ook is er door de HOVJ in samenspraak met VT gevraagd om toetsing van een huisverbod. Dit betekent dat er gekeken wordt of in deze situatie een huisverbod voor meneer uitkomst kan bieden in het doorbreken van het huiselijk geweld. Deze toetsing zou de volgende dag gedaan worden. Vanuit VT is toen afgewogen

of er diezelfde dag iemand naar moeder en de kinderen moest gaan. Meneer zou nog vast blijven zitten. Aan de ZSM-tafel is er contact geweest tussen VT en Slachtofferhulp. Vanuit Slachtofferhulp wordt er met de aangever dezelfde dag altijd contact opgenomen, wat inhield dat de medewerker van Slachtofferhulp de minderjarige jongen (en zijn moeder) zou spreken. Slachtofferhulp sprak met VT over hoe dit gesprek aan te pakken en al dan niet eerst moeder en dan zoon te spreken. Na het contact tussen moeder en zoon en Slachtofferhulp, waaruit bleek dat beiden zich veilig genoeg voelden om thuis te zijn, is er vanuit VT gekozen voor inzet vanuit de crisisdienst de volgende dag: aansluiten bij de toetsing van het huisverbod.

Voorbeeld 2 Een casus waarin een huisverbod juridisch niet mogelijk was: huiselijk geweld tussen moeder en zoon. Zoon woont in een eigen woning op het terrein van moeder en betaalt moeder huur. Veilig Thuis heeft samen met partners gekeken wat er in deze casus wel mogelijk was. De meerwaarde van de samenwerking vanuit de ZSM zat hem erin dat collega's van Veilig Thuis die betrokken waren bij de casus op de hoogte werden gehouden van het strafrechtelijke proces. Zodra deze zoon vrij kwam is er direct gekeken of er gesprekken en/of huisbezoeken zouden kunnen plaatsvinden bij moeder thuis omdat het huisverbod niet mogelijk was, maar het wel noodzakelijk was om de situatie thuis veilig te krijgen.

Voorbeeld 3 Er komt een casus binnen bij de ZSM, zonder signaal dat er sprake is van huiselijk geweld. Er werd snel duidelijk dat de situatie zou kunnen gaan zorgen voor onveiligheid tussen moeder en zoon. Moeder had de politie gebeld over een kg cocaïne die zoon in zijn bezit had. Op basis van dit signaal heeft de Veilig Thuis collega op de ZSM-collega's die bekend waren met dit gezin op de hoogte kunnen brengen. Bekend was namelijk dat zoon eerder gewelddadig was geweest naar moeder en het risico er was dat na het bellen van de politie dit opnieuw zou kunnen ontstaan. De VT-collega's hebben in samenwerking met de politie contact gelegd met moeder voor het maken van veiligheidsafspraken. Dit ging parallel aan het ZSM-proces, waar de zaak over het bezit van cocaïne werd afgehandeld.

Voorbeeld 4 Casus betreffend huiselijk geweld van 20-jarige dochter naar vader en stiefmoeder. Vanaf ZSM Veilig Thuis in de regio kunnen adviseren om ouders zo snel mogelijk te gaan ondersteunen in het maken van veiligheidsafspraken met deze dochter, wellicht zelfs nog vóór zij vrij kwam. Dit om ervoor te zorgen dat ze geen momentum zouden verliezen.

Voorbeeld 5 Man had in dronken en doorgesnoven toestand zijn dochtertje van 5 weken in de auto meegenomen. Dit na een conflict met de moeder van het dochtertje. Meneer had al ontzegging van de rijbevoegdheid en werd daarom ook aangehouden. Meneer is bekend bij twee Veilig Thuis organisaties in de regio. Er was op dat moment nog geen VT-melding opgemaakt door het basisteam, dus dit is door de medewerker van Veilig Thuis op de ZSM direct verzocht aan de collega van de politie op de ZSM. Gedurende het verloop van de dag is er een aantal malen gebeld met de Veilig Thuis organisatie in de regio om voor het nieuwe gezin dat meneer had (baby van 5 weken oud) veiligheidsvoorwaarden te creëren. De crisisdienst van Veilig Thuis is direct ingeschakeld.”

Bron: Evaluatie jan – maart 2020 samenwerking ZSM en Veilig Thuis bij huiselijk geweldzaken, Ilse Hofland, 5 mei 2020

4.3 Waarde

De beoordeling van de pilot en de ervaringen van de ZSM-medewerkers zijn zonder meer positief (zie: Uit de Praktijk 4.4 en 4.5). Toch is het beeld van de waarde van het onder de huidige randvoorwaarden meedraaien van VT op ZSM ambivalent.

“Met de huidige randvoorwaarden werkt het misschien eerder in het nadeel van VT. Want het is een gedoe met die gebrekkige informatiedeling en dat voelen de ketenpartners. Als we landelijk ZSM-partner worden en we echt kunnen meewerken, dan is de toegevoegde waarde groot.”

De ervaring is dat op zaken waarin VT meewerkt op ZSM (in de regel dus zaken die al een HG-label hadden in de verdachtenmonitor) de inhoud verrijkt wordt en er sprake is van een betere afdoening, met een goede afweging tussen de veiligheidssituatie, zorg en strafrecht. Maar dat is nog geen gegeven: *“We maken nog mee dat er wordt geseponeerd zonder veiligheidsmaatregelen, dat we de zaken gewoon niet rond krijgen. Dat gebeurt nog best vaak.”*

Uit de praktijk 4.4: Resultaten pilot Noord-Holland januari – maart 2020

De evaluatie van de pilot concludeert: “In de periode dat Veilig Thuis aanwezig was op de ZSM is gebleken dat de inzet van Veilig Thuis in het ZSM-proces van toegevoegde waarde was voor zowel partners als voor Veilig Thuis zelf. Kort samengevat komt deze toegevoegde waarde op het volgende neer:

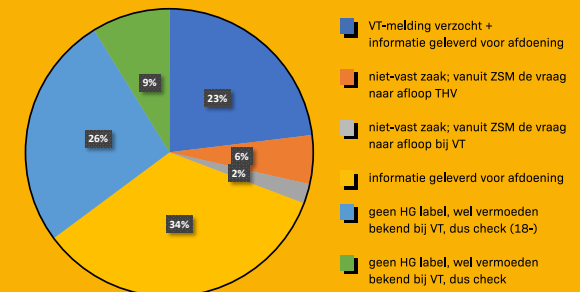
- **Inhoudelijk** is aanwezigheid vanuit VT essentieel. In 73% van de gevallen is een gezin als geheel of zijn betrokkenen individueel bekend bij Veilig Thuis. Deze informatie krijgen partners op de ZSM aanvullend op het perspectief vanuit strafproces mee vanuit de verrijking van Veilig Thuis. Hierdoor neemt de OvJ een ‘rijkere’ beslissing (op basis van meer informatie).
- Het is **efficiënter** om ter plekke alle stukjes informatie en alle partners in een keer bij elkaar hebt, in plaats van alle stukjes apart bij elkaar te zoeken door te bellen en mailen met alle partijen apart.
- Het is belangrijk ter plekke niet alleen afspraken te maken over wat er met iemand gebeurt die vast zit, maar juist gelijk samen met reclassering en **slachtofferhulp het plan voor achterblijvers te maken. Met elkaar als partners kijken welke stappen het gezin als geheel verder helpt** (systeemgericht).”

“Veilig Thuis heeft in totaal voor 91 casussen een bijdrage geleverd. Een groot deel hiervan waren huiselijke geweld zaken (59 zaken). Met andere woorden: de aanleiding voor de aanhouding was een incident waarbij er sprake was van huiselijk geweld. Daarnaast heeft Veilig Thuis een bijdrage geleverd aan andere afdoeningen, waarbij er een vermoeden was dat er

sprake kon zijn van huiselijk geweld. Hierbij heeft Veilig Thuis proactief een bijdrage geleverd aan de afdoening door het Openbaar Ministerie (OM). Tot slot is Veilig Thuis een aantal keer gevraagd om vanuit haar expertise mee te denken met ZSM niet-vast zaken (zaken waarbij de verdachte niet meer vast zit, maar er nog wel een besluit genomen moet worden over de afdoening van de zaak).”

“Van alle casussen waar Veilig Thuis tijdens de onderzoeksfase een bijdrage heeft geleverd, is 73% van de betrokkenen bekend bij VT. Dat betekent dat ze of op dit moment of op een ander moment een dossier hebben op hebben gehad bij Veilig Thuis.

Van deze 73% heeft 36% op dit moment een open dossier bij Veilig Thuis. Dat betekent dat er vanuit Veilig Thuis al contact is met de gezinnen, omdat er een melding is en Veilig Thuis daar op dit moment mee aan de slag is. In 14% van deze gevallen staat de casus op de werkvoorraad bij Veilig Thuis en in 42% van deze gevallen zit het dossier in de monitoringsfase.”

Bron: Evaluatie jan – maart 2020 samenwerking ZSM en Veilig Thuis bij huiselijk geweldzaken, Ilse Hofland, 5 mei 2020

Uit de praktijk 4.5: Ervaringen van betrokken ZSM-medewerkers

“Ter afsluiting van de pilot van drie maanden is er onder medewerkers (#25) van de ZSM een enquête gehouden over de ervaringen met de aanwezigheid van Veilig Thuis op de ZSM.”

	1 (niet zo goed)	10 (zeer positief)
Welk cijfer geef je de samenwerking met VT?		8
	1 (helemaal nooit)	5 (heel vaak)
Is de inbreng van VT van belang geweest voor de strafrechtelijke afdoening?		4

“Zou je graag willen dat Veilig Thuis op de ZSM blijft en zo ja/nee waarom wel of niet? Hieronder een greep uit de antwoorden. Met uitzondering van één persoon werd hier door alle andere medewerkers positief op geantwoord.”

- “Jazeker. Het geeft het palet van afdoeningen meer kleur. VT heeft veel informatie die niet altijd boven water komt (zeker als VT niet aan tafel zit). Met elkaar willen wij de maatschappij veiliger maken en iets doen voor de

veiligheid van de burgers. Dit kan door alle (keten)partners met elkaar te laten samen werken.

- Ik zou het fijn vinden als Veilig Thuis op de ZSM blijft, ze kunnen meteen info opvragen en kijken of er nog hulp is. Dit wordt meegenomen in het overleg wat s ‘morgens plaatsvindt met alle ketenpartners, politie en OM.
- Ja, juist om gezamenlijk het veiligheidsplan op te kunnen maken met het OM met daarbij afgestemde interventies vanuit straf en/of zorg.
- Ja, ik vind het erg praktisch om direct met VT te kunnen overleggen en af te stemmen wat nog nodig is aan interventies.
- Ik zie zeker voordelen, omdat de lijnen tussen VT en ZSM kort gehouden konden worden. Ik vond de samenwerking met de andere partners prettig en had zeker het idee dat we allen met hetzelfde bezig waren (veiligheid en zorg).
- Ja, ook in zaken waarbij in beginsel niet duidelijk is dat VT er wat mee kan of moet, blijkt d.m.v. overleg en extra (achtergrond)informatie vanuit politie dat er toch een extra focus op komt en hulp geboden kan worden.
- Ja, de zaken waar zij bij betrokken kunnen worden zijn merendeels zaken waarbij een goede afdoening nodig is. Een afdoening waar alle informatie en input van belang kan zijn. Delicate zaken zoals huiselijk geweld bijvoorbeeld, kunnen door de betrokkenheid van VT zorgen voor het tegengaan van recidive of voor het slachtoffer een veel betere uitkomst bieden.”

Bron: Evaluatie jan – maart 2020 samenwerking ZSM en Veilig Thuis bij huiselijk geweldzaken, Ilse Hofland, 5 mei 2020

5. Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling

5.1 Ontwikkelingsspanningen

De Handreiking Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling zorgde in Noord-Holland voor de **bewustwording dat er te weinig contact was** tussen bijvoorbeeld politie en VT. De drempel om elkaar in te schakelen en informeren was volgens de betrokken organisaties vrij hoog.

Dat is aan de hand van een aantal acties opgepakt:

In Kennemerland heeft VT bij elke overdracht van de VT-crisisdienst de vraag gesteld: is dit een casus waar we de politie bij moeten betrekken, of al bij hadden moeten betrekken?

In Zaanstreek-Waterland is tweewekelijks overleg tussen VT en politie over de samenwerking bij strafbare kindermishandeling.

De recherche is uitgenodigd voor VT-personeelsbijeenkomsten, om te vertellen over haar werk en hoe zij tegen samenwerking met VT aan kijkt. Er is een tweemaandelijks Regionaal Overleg Strafbare Kindermishandeling tussen OM, politie en VT. Daar staat de samenwerking in het algemeen op de agenda, maar ook casuïstiek. In dit overleg zijn concrete werkafspraken gemaakt over meldingen door VT en over wanneer VT informatie kan verstrekken, waarbij de betrokken vertrouwensarts natuurlijk altijd vanuit zijn of haar beroepskader een eigen afweging moet maken (zie: Uit de Praktijk 5.1).

“We hebben bij VT een ander perspectief op de samenwerking met politie en OM kunnen creëren door het om te draaien: hoe hoog is de drempel voor politie om melding te doen bij VT? Omdat voor de politie ook niet altijd duidelijk was wat een melding voor het gezin betekende. Het gaat erom over en weer vertrouwen wekken: als je een melding bij ons doet, kan je erop vertrouwen dat wij het goede doen.”

Uit de praktijk 5.1: Informatiedeling door VT met de politie bij Strafbare Kindermishandeling

In het delen van informatie door VT met politie/OM geldt een belangrijk voorwaarde die maakt wat er gedeeld kan worden.

1. Informatie is verkregen vanuit eigen waarneming. In het geval VT aangifte/melding doet bij politie op basis van eigen waarnemingen, dan heeft VT de verantwoordelijkheid (en belang) om zoveel mogelijk informatie te delen die deze aangifte/melding bekrachtigt. Denk aan zelf genomen foto's zijn van het top teen onderzoek en het opgestelde verslag van het top teen onderzoek (waarin de letsels worden geduid), net als andere directe waarnemingen. Maar ook andere informatie die de zorgen die VT meldt bij de politie onderbouwen zoals een advies van het LECK.

Het delen van medische informatie vanuit VT is in alle gevallen slechts voorbehouden aan de betrokken VA, dus niet de VT-medewerker in het algemeen. *[Overigens heeft VT Zaanstreek-Waterland (momenteel) geen vertrouwensarts en wordt dit daarom door andere VT-medewerkers gedaan, na informeren van de ouders-JB.]*

De VA heeft, in het kader van zorgvuldigheid, de ouders geïnformeerd en bij voorkeur om toestemming gevraagd om te delen. Het delen van de medische informatie zonder instemming van de ouders is mogelijk, maar geheel ter overweging van de VA zelf.

Politie en OM hebben ook zelf de mogelijkheid om toestemming te vragen aan de ouders om de informatie op te vragen, wat het proces van delen voor de VA vergemakkelijkt.

2. Informatie verkregen via 'verzamelde gegevens'. In het geval VT aangifte/melding doet bij politie op basis van 'verzamelde gegevens' – denk hierbij aan letsselfoto's gemaakt door een arts in het ziekenhuis of uitslagen van medische diagnostiek – dan blijft deze via derden verkregen informatie buiten het delen met de politie. VT heeft geen 'eigendomsrecht' op die informatie/foto's en het delen met VT heeft tot doel gehad om de zorgen in de melding aan VT te onderbouwen en niet om deze in te zetten voor strafrechtelijke doeleinden. De mate van relevantie van deze informatie vormt hierin dus geen maatstaf. Wel deelt VT met politie/OM dát er informatie of foto's via derden onderdeel maken van het dossier.

Politie en OM hebben vervolgens zelf de mogelijkheid (met een toestemmingsverklaring en vordering) om foto's en andere informatie op te vragen bij bijvoorbeeld een betrokken arts, die zelf de professionele inschatting maakt over het wel of niet delen. Daarnaast kunnen bepaalde relevante personen rechtstreeks als getuigen worden gehoord.”

Bron: VT Kennemerland

Naar voorbeeld van de regio Zeeland-West-Brabant is een **Routekaart Strafbare Kindermishandeling** opgesteld. *“Maar dat heeft anderhalf jaar geduurd”*. De Routekaart is uiteindelijk met ondersteuning vanuit het Landelijk Netwerk Zorg Straf afgemaakt.

5.2 Uitvoeringsinspanningen: meer- en minderwerk

De sterkere nadruk op de Samenwerking bij Strafbare Kindermishandeling wordt **niet ervaren als meerwerk**. *“Het past gewoon in het werk. Het vergde geen aanpassingen van werkprocessen, het gaat veel meer om verwachtingen over en weer en elkaar beter kennen.”*

Wel worden de **wachttijden voor forensisch onderzoek** als storend in het proces ervaren. *“Dan stukt het en dat heeft soms gevolgen voor de samenwerking. Dan loopt het soms nog bij ons weg.”* Ook het al vaak genoemde gebrek aan een gemeenschappelijk informatiesysteem speelt dan een rol.

Uit de praktijk 5.2: Routekaart Strafbare Kindermishandeling Noord-Holland

Arrondissement Noord-Holland

Versie NH; 9 nov 2021
© Marieke Kleinjan Advies

ROUTEKAART: SAMENWERKEN BIJ VERMOEDENS VAN STRAFBARE KINDERMISHANDELING

Deze **Routekaart** gaat over samenwerking tussen Veilig Thuis, Politie, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en Reclassering in gevallen van meldingen aan Veilig Thuis waarbij sprake is van een vermoeden van strafbare kindermishandeling. De Routekaart is gebaseerd op de Handreiking Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling (Landelijk Netwerk Straf-zorg, maart 2017). Het gaat hierbij om situaties waarbij sprake is van een (vermoeden van een) strafbaar feit waarbij de bevoegdheden van Politie en OM gelden.

MELDING BIJ VEILIG THUIS EN DEFINITIE VERMOEDENS VAN (STRAFBARE) KINDERMISHANDELING

Alle meldingen bij Veilig Thuis gaan over vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. De wettelijke taak van Veilig Thuis is het verkrijgen van informatie en het beoordelen van de veiligheid naar aanleiding van de melding die is gedaan. Op basis van verkrijging en beoordeling kan sprake zijn van vermoedens van strafbare kindermishandeling, zoals toegebracht letsel of psychische schade. Daarbij is het van belang om vroegtijdig af te stemmen tussen Veilig Thuis en justitiepartners hoe de werkzaamheden van de verschillende organisaties (straf/zorg) zich (volgordelijk) tot elkaar verhouden (beoordeling, interventies, onderzoek). Het beoordelen van de strafbaarstelling is de taak van het OM. Het belangrijkste doel is: *samen* werken aan directe veiligheid voor alle betrokkenen. Vermoedens van strafbare kindermishandeling zijn:

1. Er was of is een **letsel/symptoom** dat niet (volledig) te verklaren is uit interne (medische) oorzaken of externe niet-verwijtbare oorzaken
2. Er wordt kindermishandeling vermoed op basis van **gedrag of uitlatingen van een kind**
3. Er worden **door een derde feitelijke handelingen waargenomen** die strafbare kindermishandeling opleveren
4. De **dader meldt** dat hij een kind heeft mishandeld

UITGANGSPUNTEN

- Soms telt iedere minuut, maar zorgvuldigheid en volledigheid is altijd van belang;
- Eerst nadenken, overleggen en overwegen, dan zoveel als mogelijk handelen op basis van feiten;
- Prioriteit ligt bij het veilig stellen van en medische zorg bieden aan het kind (en andere betrokkenen);
- Er vindt in vroegtijdig stadium afstemming plaats tussen OM, Politie en Veilig Thuis, in elke volgorde;
- Veilig Thuis bepaalt de veiligheidsvoorwaarden ten behoeve van de veiligheid van directbetrokkene(n);
- Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming stemmen af over de consequenties van niet navolgen van de gestelde veiligheidsvoorwaarden door betrokkenen;
- Politie en Veilig Thuis stemmen af over wel/niet raadplegen van forensisch arts;
- Overleg kan ook anoniem (geen naam van betrokkene);
- Veilig Thuis hoeft niet persé aangifte te doen maar kan ook melding doen d.m.v. het meldformulier.

Afkortingen en gebruikte kleuren in de grafieken:

FA = Forensisch Arts
GW = Gedragswetenschapper
HG = Huiselijk Geweld
KM = Kindermishandeling
MDO = Multi Disciplinair Overleg

RvdK = Raad voor de Kinderbescherming
VA = Vertrouwensarts
VT = Veilig Thuis
FMO = Forensisch Medisch Onderzoek
Ovl = Officier van Justitie

Werkproces bij VT

Werkproces bij politie

Gezamenlijk uitgangspunt
Afstemming tussen partijen
= overleg nodig

CONTACTGEGEVENS

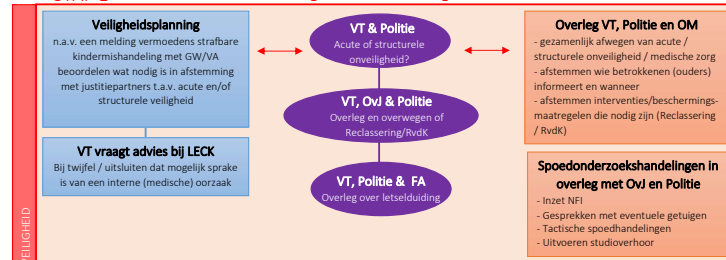
Kennemerland Veilig Thuis: 088 8006200 Crisis: 088 8006201 Politie: bureauidienst 088 1680235 07.30-22.00 uur OVDR (piket) 088 1681818 22.00-07.30 uur	Noord Holland Noord Veilig Thuis: 088 0100502 24/7 Politie bureauidienst: 088 1681811 07.30-22.00 uur m.u.v. zondag 07.30-17.00 uur OVDR (piket) 088 1681905 22.00-07.30 m.u.v. zondag vanaf 17.00	Zaanstreek Waterland Veilig Thuis: 0800 2000 , Crisisdienst: ? Politie bureauidienst: Zaandijk 088 1682192 07.30-22.00 uur Purmerend 088 1682241/42 07.30-22.00 uur OVDR (piket) 088-1681989 22.00-07.30 uur
---	---	--

OM: bereikbaarheidspiket 3 kmi-officieren, wordt per mail verspreid onder de vertrouwensartsen, recherche en FO' Reclassering ma/vrij van 9-17; RN NHN 088-8041202 / Fivoor H'lem 088-3579484 / Fivoor Heerthugawoord 088-3579494 of Leger des Heils JB en Recl. 020-5623700 (ma/vrij 9-12)
RvdK: **023-8882500 binnen kantoorijden 06-48102505 buiten kantoorijden**
• VA van VT kan de forensisch arts FMEK bereiken via 020 555 9363 (ma-vr 09:00-17:00 uur). Tot 22.00 via Veilig Thuis
• Vertrouwensarts: **via Veilig Thuis tot 22h00**
• Politie: bij bellen bureauidienst vragen naar een jeugd-specialist i.v.m. een kindermishandelingzaak.

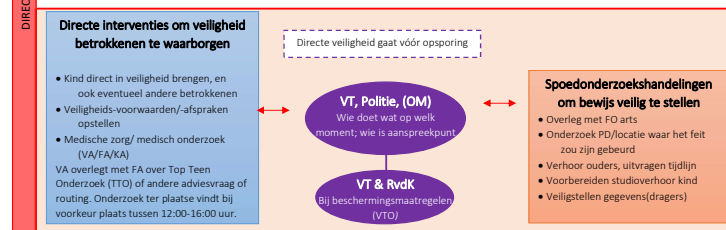
STAP 0 Melding bij Veilig Thuis: verkrijgen van informatie en beoordelen van veiligheid

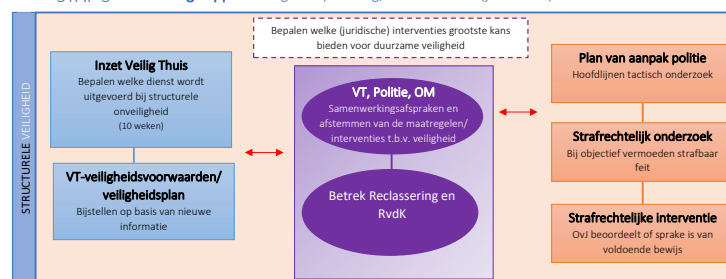
STAP 1 Zorgen voor acute veiligheid

STAP 2 Uitvoeren: directe interventies en/of spoedonderzoekshandelingen

STAP 3 Vervolgstappen: veiligheidsplanning, onderzoek en (juridische) interventies

5.3 Waarde

“Er is veel meer individueel contact ontstaan, veel intensiever en beter. Dat is veranderd. Je ziet gewoon dat als je goed samenwerkt de kans groter is dat wat beste is voor het gezin sneller tot stand komt. De stereotype situatie dat organisaties na elkaar in een gezin hetzelfde komen vragen en dan moeten gaan afstemmen – met het risico dat ze langs elkaar heen gaan werken – dat moet je voorkomen. Je kan dat eerste gesprek in een gezin maar één keer goed voeren.”

De acties en bewustwording om tot betere samenwerking bij strafbare kindermishandeling te komen, heeft gezorgd voor veel meer contact en begrip tussen de organisaties. Het besef dat er anoniem over een zaak kan worden overlegd verlaagt de drempel om elkaars expertise in te zetten en advies te vragen.

“Als we waren blijven doen wat we al deden, was het contact veel stroperiger geweest, met veel meer misverstanden en niet-kloppende verwachtingen. Dan had de samenwerking geschuurd. En dat werkt door in wat er voor een gezin gebeurt.”

Zo is een vrij korte tijd een samenwerkingspraktijk ontstaan, zoals die volgens de Handreiking Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling bedoeld is.

Indicatoren kwaliteit & impact

Landelijke context

1. Samenhang, kennisontwikkeling en blijven verbeteren

Veel van de meerwaarde van vroegtijdige samenwerking in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling zit in de praktische samenhang in “de loop van de zaak”. Naast die praktische samenhang, is er nog een overkoepelend aspect: de samenwerking in de verbeteracties zorgt ook voor meer alertheid en betere samenwerkingsvaardigheden (deskundigheidsbevordering) buiten de verbeteracties om. Dan gaat het om aspecten als elkaars werk en verantwoordelijkheden beter leren kennen, gezamenlijke trainingen, gezamenlijk leren van ervaringen uit de verbeteracties, over en weer duidelijke verwachtingen over bijdrage van samenwerkingspartners in een casus, et cetera. Dat soort aspecten komen veelal samen in het Regionaal Netwerk Zorg Straf.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat verbeteracties in samenhang het volgende opleveren:

- *Het realiseren van de ontwikkelagenda zorgt ervoor dat situaties van onveiligheid in gezinssystemen eerder (gezamenlijk) in beeld komen bij de betrokken partners.*
- *Parallel (en minder volgtijdelijk) samen werken door de betrokken partners zorgt ervoor dat zij met meer snelheid en efficiency kunnen samenwerken.*
- *De kans op escalatie of herhaling van het geweld wordt bovendien kleiner, omdat de ontwikkelagenda ervoor zorgt dat er op verschillende momenten in de loop van een zaak afstemming is tussen de betrokken partners.*
- *Tijdens deze afstemmingsmomenten maken de betrokken partners afspraken over de inzet van interventies (justitiële en ‘zorg’ interventies) om het geweld te stoppen en te voorkomen.*
- *De informatiepositie van betrokken partners wordt op verschillende momenten in de loop van de zaak versterkt.*
- *De verbeteractiviteiten in de ontwikkelagenda bevatten landelijke werkwijzen die op regionaal niveau geconcretiseerd en gerealiseerd worden. Dit vraagt om een continu gesprek en onderling leerproces in de regio en tussen regio's.*

2. Samen op in acuut

Samen op in Acuut is gericht op het verbeteren van de samenwerking in (crisis)situaties waarin sprake is van acute onveiligheid of het vermoeden van acute onveiligheid en waarbij betrokkenen direct in veiligheid gebracht moeten worden. Het stoppen van het geweld is het eerste doel.

- *Doel.* De samenwerkingspartners binnen Veiligheid Voorop eerder, beter en effectiever te laten samenwerken in het eerste uur van een crisissituatie. Een integrale aanpak om de directe veiligheid in het gezin te herstellen.
- *Aanleiding.* Een (112) melding de politie, of VT signaleert in een crisissituatie dat mogelijk sprake is van huiselijk geweld en/ of kindermishandeling en acute onveiligheid.
- *Vorm.* Geen blauwdruk. Binnen Veiligheid Voorop wordt de samenwerking in acuut onveilige situaties in de praktijk gebracht aan de hand van de uitgangspunten in de toolkit Samen op in Acuut.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat Samen op in Acuut het volgende oplevert:

- *Er is sneller een beeld van de veiligheid van betrokkenen omdat VT en politie sneller betrokken raken bij 'elkaars' acute meldingen.*
- *De kwaliteit en rijkheid van de informatie is beter ten opzichte van de informatie die in de huidige situatie via een VT-melding van politie bij VT terecht komt.*
- *Mede door de verbeterde informatiepositie kunnen politie en VT op een meer effectieve en efficiënte manier interventies inzetten.*
- *Er wordt een meer expliciete en gezamenlijke afweging gemaakt tussen politie en VT over wat er moet gebeuren na een incident.*

3. Actie-overleg

In de samenwerkingsafspraken tussen VT, Politie en OM uit 2015 is opgenomen dat er in elke regio een afstemmingsoverleg moet zijn. Na een succesvolle regionale pilot is die afspraak als het Actie-overleg opgenomen in de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop. Inmiddels is er in elke regio een (vorm van een) Actie-overleg actief.

- *Doel.* Het Actie-overleg is gericht op het nemen van besluiten en het komen tot actie in specifieke - vaak 'buikpijn' - casuïstiek: in samenwerking tussen straf en zorg, op basis van gedeelde informatie en met gezamenlijke competenties en bevoegdheden te komen tot een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het kent drie stappen: 1. Informatie delen en duiden 2. Afspraken voor directe en structurele veiligheid 3. Overdragen en gemaakte afspraken uitvoeren.
- *Aanleiding.* Wanneer één van de partijen behoefte heeft de samenwerking op te starten.
- *Vorm.* Gezamenlijk overleg, veelal in fysieke vorm, maar ook langs digitale weg mogelijk. In de meeste regio's is wekelijks overleg gangbaar, als het Actie-overleg zich richt op Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Als het Actie-overleg zich alleen richt op Strafbare Kindermishandeling, dan is de frequentie lager. In de meeste gevallen vindt het Actie-overleg plaats op de schaal van de VT-regio.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat het Actie-overleg het volgende oplevert:

- *De bespreking(en) van casuïstiek in een actieoverleg levert een gezamenlijk plan op voor de directe en structurele veiligheid.*
- *Afspraken over onderzoekshandelingen zorgen ervoor dat eventuele onderzoeksactiviteiten van politie en OM én de onderzoeksactiviteiten vanuit Veilig Thuis op elkaar zijn afgestemd.*
- *Er worden ook afspraken gemaakt over de inzet van interventies.*
- *Casuïstiek komt eerder in beeld bij OM en VT.*
- *Het actieoverleg draagt bij aan een verbeterde samenwerking tussen de betrokken partners.*

4. Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM

Het merendeel van de huiselijk geweld zaken waarin een verdachte is of wordt gehoord, komt binnen via ZSM. Als er een verdachte gehoord of aangehouden is, wordt de zaak besproken op ZSM. Daar stemmen OM, politie, de RvdK, 3RO, Slachtofferhulp en Halt met elkaar af over de benodigde aanpak en strafrechtelijke vervolging. De Officier van Justitie moet binnen 9 uur na aanhouding een eerste besluit nemen: vasthouden of heenzenden, een zaak verder (laten) onderzoeken, vervolging instellen of seponeren. VT is een relatief nieuwe partner bij ZSM. De beoordeling van de acute veiligheid door VT geeft zicht op de (fysieke) veiligheid van de direct betrokken. VT kan op basis daarvan toelichten of en welke veiligheidsvoorwaarden noodzakelijk zijn indien de verdachte moet worden heen gezonden. De reclassering neemt dit ook mee in het reclasseringsadvies.

- *Doel.* In samenwerking tussen zorg en straf komen tot een afdoening van de zaak waarbij het herstellen van de veiligheid optimaal wordt bevorderd.
- *Aanleiding.* Er is een verdachte van huiselijk geweld aangehouden of gehoord, waarbij een redelijk vermoeden is van een bewijsbaar strafbaar feit.
- *Vorm.* ZSM kent een aantal vaste partners. Er zijn twee vormen waarin de samenwerking met VT op huiselijk geweld vormgegeven kan worden: 1. VT is niet bij de ZSM-tafel aanwezig maar levert op verzoek informatie (VT als consultatie-partij) 2. VT is wel bij de ZSM-tafel aanwezig (VT als deelnemer, bij HG-zaken).

In beide gevallen voert VT de veiligheidsbeoordeling uit. Op basis hiervan wordt op ZSM besproken of het nodig is om op korte termijn veiligheidsmaatregelen te treffen die de acute onveiligheid kunnen opheffen of de veiligheid in voldoende mate kunnen waarborgen.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat de gezamenlijke aanpak HG door VT & ZSM (beoogd) het volgende oplevert:

- *Op ZSM ontstaat inzicht in het soort en de mate van onveiligheid.*
- *Het inzicht in het soort en de mate van onveiligheid geeft richting aan de 'route' van een zaak en moet ervoor zorgen dat een verdachte niet in vrijheid wordt gesteld zonder (juridische) veiligheidsmaatregelen.*
- *3RO heeft de ambitie om in alle HG-zaken op ZSM een advies uit te brengen over de verdachte en zijn of haar situatie.*
- *Wanneer VT (fysiek) deelnemer is aan de ZSM-tafel voor HG-zaken verkrijgt dat de informatie voor VT.*
- *Strafrechtelijke maatregelen beter aan te laten sluiten bij (reeds lopende) interventies vanuit de zorg of hulpverlening en vice versa.*
- *De RvdK wordt betrokken bij zaken waarin sprake is van een minderjarige verdachte of van een meerderjarige verdachte én kinderen zijn betrokken, bijvoorbeeld als slachtoffer of getuige.*

5. Samenwerken bij strafbare kindermishandeling

Om de samenwerking bij strafbare kindermishandeling te versterken, is in 2017 de Handreiking Samenwerken bij strafbare kindermishandeling (HSSK) vastgesteld. De samenwerkingspartners verwerken de HSSK in hun werkprocessen. De politie heeft een landelijke werkinstructie en een infographic opgesteld. In 2019 is de HSSK verwerkt in het Handelingsprotocol Veilig Thuis 2019. In 2020 verscheen het rapport Bouwblokken voor de verbetering van samenwerking bij strafbare kindermishandeling. Daarin wordt een aantal bouwstenen gepresenteerd om de samenwerking concreet te versterken. In de tweede helft van 2021 zijn gesprekken gevoerd met een groot aantal professionals uit de tien regio's om het interregionale contact te vergroten, de toegevoegde waarde van samenwerking te bespreken en te inspireren aan de hand van de bouwblokken en bouwstenen. Eind 2021 lag de focus op de (vroegtijdige) samenwerking tussen de medische en justitiële professionals. Een overzicht van de opgehaalde best practices en uitdagingen is opgenomen in het eindrapport *Resultaten Project Medisch en Justitieel Samenwerken bij Aanpak Kindermishandeling (2022)*.

- *Doel.* Bij het vermoeden of bij signalering van strafbare kindermishandeling direct en adequaat tot samenwerking te komen tussen justitiepartners, Veilig Thuis en andere professionals (professionele melders zoals ziekenhuizen en expertisecentra zoals het LECK).
- *Aanleiding.* Meldingen bij Veilig Thuis waar sprake is van een vermoeden van strafbare kindermishandeling.
- *Vorm.* Op elkaar afgestemde interventies en onderzoekshandelingen. Een gezamenlijk onderzoeksplan.

Significant (Impactanalyse Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop, 2020) stelt dat de versterking van de samenwerking bij strafbare kindermishandeling het volgende oplevert:

Situaties van onveiligheid in gezinssystemen komen eerder (gezamenlijk) in beeld bij de betrokken partners.

De kans op escalatie of herhaling van het geweld wordt kleiner omdat de ontwikkelagenda ervoor zorgt dat er op verschillende momenten in de loop van een zaak afstemming is tussen de betrokken partners.

De informatiepositie van betrokken partners wordt versterkt op verschillende momenten in de loop van de zaak.

Er ontstaat een structuur voor samenwerking tussen Veilig Thuis en de justitiële partners.

Zie voor meer informatie over de verbeteracties en de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop: <https://vng.nl/artikelen/veiligheid-voorop-programma-ghnt>. Daar wordt de achtergrond van de Ontwikkelagenda uitgebreider beschreven en zijn veel werkprocesbeschrijvingen en praktijkervaringen terug te vinden in diverse informatiebundels.

Indicatoren kwaliteit & impact

Overzicht indicatoren

1. Samenhang, kennisontwikkeling en blijven verbeteren

<i>Ontwikkelingspanningen</i>	
Afspraken over afstemmen en delen van informatie Gezamenlijke training, intervisie, deskundigheidsbevordering	
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Inverdieneffecten tussen verbeteracties	Knelpunten informatievoorziening
Inverdieneffecten met andere werkstromen	Extra inzet nodig om informatie beschikbaar te maken
Meer- of minderwerk	
<i>Waarde</i>	
Verbetering in de praktijk	Ervaringsdeskundigheid
Gezamenlijk leerproces in RNZS	

2. Samen op in acuut

<i>Ontwikkelingspanningen</i>	
Voorlichting politie en VT Aanpassingen werkproces	Aanpassingen bereikbaarheid en beschikbaarheid VT
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Crisismeldingen	Opvolging
Snelheid informatievoorziening	Ruimte elders in werkprocessen
Knelpunten informatievoorziening	Evaluatie en doorontwikkeling
Extra inzet	
<i>Waarde</i>	
Betere veiligheidsbeoordelingen en interventies	Lagere kans op herhaling of escalatie
Alertheid op en herkenning van signalen	Grotere en blijvende bereidheid tot meewerken aan hulp
Late meldingen	Eerder meldingen aan andere partijen
Sneller vervolgstappen	Onderling vertrouwen en collegiaal contact
Lagere druk op HG&ZSM en Actie-overleg	Betere samenwerking in de breedte
Effectievere inzet van capaciteit	

3. Actie-overleg

<i>Ontwikkelingspanningen</i>	
Kwartiermaker of projectleider	Bijscholing
Afspraken over delen en vastleggen van informatie	Aanpassingen werkprocessen
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Frequentie	Voorzitterschap en facilitering
Vorm	Informatiedeling en vastleggen
Aanwezige partners	Ruimte in werkproces elders
Deelnemers	Evaluatie en doorontwikkeling
Mandaat	
<i>Waarde</i>	
Betere en vroegtijdiger informatie-deling en -verrijking	Verdere ontwikkeling van het vakmanschap
Completer beeld	Lagere kans op herhaling
Hogere kwaliteit	Hoog-risicogezinnen beter in beeld
Vroegtijdige afstemming	Onderling vertrouwen tussen de samenwerkingspartners
Vermindering van administratieve lasten	Groei vertrouwen buiten Actie-overleg
Effectievere inzet van capaciteit	Samenwerking zonder Actie-overleg

4. Gezamenlijke aanpak huiselijk geweld door VT & ZSM

<i>Ontwikkelingspanningen</i>	
VT aan ZSM-tafel	Afspraken over delen en vastleggen van informatie
Afspraken werkwijze	Bijscholing
Kosten randvoorwaarden	Aanpassingen werkprocessen
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Inzet	Ruimte in werkproces elders
Extra capaciteit	Evaluatie en doorontwikkeling
Knelpunten in de informatie-voorziening en -deling	
<i>Waarde</i>	
Betere afweging van zorg en straf in afdoeningsbeslissing	Effectievere inzet van capaciteit
Completer beeld	Verdere ontwikkeling van vakmanschap
Betere informatiedeling en -verrijking	Lagere kans op herhaling
Voorkomen invrijheidstelling zonder veiligheidsmaatregelen	Onderling vertrouwen tussen de deelnemende samenwerkingspartners
Snellere inzet van veiligheidsmaatregelen	Hoog-risicogezinnen beter in beeld
Vermindering van administratieve lasten	Groei vertrouwen buiten HG&ZSM
Gestroomlijnder informatiedeling	Samenwerking zonder HG&ZSM

5. Samenwerken bij Strafbare Kindermishandeling

<i>Ontwikkelinspanningen</i>	
Voorlichting	Afspraken over delen en vastleggen van informatie
Kwartiermaker of projectleider Bijscholing	Aanpassingen werkprocessen
<i>Uitvoeringsinspanningen</i>	
Vaste contactpersonen	Knelpunten in de informatievoorziening en -deling
Tijdige betrokkenheid	Extra inzet om informatie beschikbaar te maken of te delen
Melding ipv aangifte Anoniem overleg	Ruimte in werkproces elders Evaluatie en doorontwikkeling
<i>Waarde</i>	
Betere en vroegtijdiger aanpak	Effectievere inzet van capaciteit
Betere en vroegtijdiger informatiedeling en -verrijking	Lagere kans op herhaling
Completer beeld	Onderling vertrouwen tussen de samenwerkingspartners
Hogere kwaliteit	Groei vertrouwen buiten SSK
Vroegtijdige afstemming	Samenwerking zonder SSK

Bronnen

De citaten zijn afkomstig uit gesprekken met de leden van het RNZS.

De casusbeschrijving in hoofdstuk 3 (Uit de Praktijk 3.3) is van de hand van Saskia Bogaart van Slimme Content.

Deze regiorapportage is in concept voorgelegd aan het Regionale Netwerk Zorg en Straf, met de mogelijkheid om aanvullingen te geven en te wijzen op feitelijke onjuistheden. De inhoud van de rapportage is uiteraard volledig de verantwoordelijkheid van de onderzoeker.

Rapporten en documenten

Zie voor meer informatie over de verbeteracties en de Ontwikkelagenda Veiligheid Voorop: <https://vng.nl/artikelen/veiligheid-voorop-programma-ghnt>. Daar wordt de achtergrond van de Ontwikkelagenda uitgebreider beschreven en zijn veel werkprocesbeschrijvingen en praktijkervaringen terug te vinden in diverse informatiebundels.

Verder is gebruik gemaakt van:

- Notitie BASIS OP ORDE, Samenwerkingsafspraken VT (KEN, NHN, ZAWA), Politie (Eenheid Noord-Holland), OM (Noord-Holland) bij geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA), oktober 2021
- Praktijkbeschrijvingen Samen op in acuut 2020 – 2022, LNZS
- Straf met Zorg nieuwsbrief Nr.11, 29 november 2021 Openbaar Ministerie
- Interne evaluatie pilot Actie-overleg IJmond
- Evaluatie jan – maart 2020 samenwerking ZSM en Veilig Thuis bij huiselijk geweldzaken, Ilse Hofland, 5 mei 2020
- Routekaart Strafbare Kindermishandeling Noord-Holland

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop 2018-2022

In het werk aan het werk

Als Veilig Thuis, politie, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en reclassering werken wij samen aan verbeterlagen in de aanpak van huiselijk geweld (HG) en kindermishandeling (KM) als er sprake is van samenloop tussen zorg en straf. We werken vanuit de bedoeling, de veiligheid van de betrokkenen staat voorop. Om onze samenwerking te kunnen versterken hebben we vanaf 2018 een ontwikkelagenda met elkaar vastgesteld en zetten we ons in op de uitvoering ervan. Ieder jaar maken we onze gezamenlijke inzet op de verbeterlagen voor het komende jaar concreet¹.

In 2021 stond de ontwikkeling en uitvoering van de vier afstemmingsmomenten in de vroegtijdige aanpak bij samenloop van zorg en straf centraal:

- 1 Samen op bij acute onveiligheid
- 2 Actie-overleg bij dreigend gevaar of risico op onveiligheid
- 3 Aanpak huiselijk geweld met Veilig Thuis & ZSM bij aangehouden verdachten en niet-vastzaken
- 4 Samenwerken bij strafbare kindermishandeling.

Daarbij werkten we aan duurzame bestending van de resultaten door:

- De aansluiting bij het lokale veld en de gemeenten uitdrukkelijk op te zoeken.
- Samen werk te maken van de Visie Gefaseerd samenwerken aan veiligheid.
- De juridische onderbouwing uit te werken onder de 'loop van de zaak'
- Een set indicatoren uit te werken op kwaliteit en impact van de vroegtijdige aanpak zorg-straf.

Ontwikkelagenda Veiligheid voorop 2022: regionaal centraal en duurzaam bestendigen

Nu is er behoefte aan rust en bestending van de intensieve samenwerking.

Voor 2022 staan daarom 3 opgaven centraal

- **Regionale uitvoering** op de 4 afstemmingsmomenten in de loop van de zaak bij vroegtijdige aanpak van HG/KM bij samenloop zorg-straf. De praktische thematische toepassing hoort daarbij (denk aan (ex-)partner stalking, eengerelateerd geweld, ouderenmishandeling, intiem terreur).
- **Duurzame bestending** van resultaten in deze vroegtijdige aanpak door toe te werken naar landelijke duurzame besluiten op de Visie, de werkprocessen, de juridische onderbouwing en de indicatoren op kwaliteit en impact.
- **Concrete planvorming** op 2023 en verder, op inhoud en inclusief de uitwerking welke steunstructuur intensieve samenwerking nodig heeft om effectief te kunnen werken.

¹ Zie voor een korte uitleg: [uitleg_ontwikkelagenda.pdf](#) (vng.nl) en voor het overige de digitale bundels op de VNG-site: [Veiligheid voorop \(programma GHNT\) | VNG](#).